

LUPAPROSESSIN KEVENTÄMINEN JA YMPÄRISTÖVALVONNAN MAKSULLISUUS

LAHTI 12.3.2013

Katariina Serenius
Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry
Hallituksen puheenjohtaja

LUPAPROSESSIEN KEVENTÄMINEN

- Tavoitteet:
 - tehostaa ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa ja kohdentaa sitä oikein
 - vähentää yritysten hallinnollista taakkaa
- Keinoja:
 - Ympäristönsuojelulain uudistus
 - Lupamääräysten tarkistaminen (...tulee määrätä, mihin mennessä ... ➡ ... voidaan määrätä, että lupamääräykset on tarkastettava....)
 - Kevennetty hallintomenettely selkeämmin kirjattu (... käsiteltävä soveltuvin osin kuten lupahakemus... ➡ 98 § Hallintomenettely eräissä asioissa)
 - Luparajojen tarkastaminen
 - Siirtyminen ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan eli rekisteröinnin lisääminen (siirtyy 2. vaiheeseen)

LUPAMÄÄRÄYSTEN TARKISTAMINEN

- On käytännössä ollut hyvä työkalu
 - Menettelyä pitäisi voida edelleen keventää; lyhimmillään vain päätös uudesta määräajasta
- Tilanteissa, joissa lupamääräysten vaikuttavuuteen/riittävyteen jää epävarmuutta
 - Kielteinen päätös
 - Määräaikainen lupa
 - Lupamääräysten tarkistaminen normaalia lyhyemmässä määräajassa
 - Valvontatoimin puuttuminen
- Helppo tapa muuttaa/poistaa tarpeettomia tai vanhentuneita lupamääräyksiä
- Ideaalimaailmassa tarpeeton ; riittävät selvitykset, tunnetut vaikutukset, tutkitut olosuhteet jne.

KEVENNETTY HALLINTOMENETTELY

- Kirjattu ympäristönsuojelulain uudistukseen selvemmin kuin aikaisemmin
 - Vielä tietyissä asioissa keventämisen varaa?
- Esillä ollut myös ns. pikkulupa
 - Taas uusi hallintomenettely; kuka enää pysyy perässä
 - Sotkee enemmän kuin hyödyttää
 - Joiltain osin onnistuneesti sisällytetty ympäristönsuojelulain uudistukseen (suurten laitosten erityiset edellytykset)

REKISTERÖINTIMENETTELYN LAAJENTAMINEN

- Ympäristö perusoikeuden toteutuminen
 - Mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon
- Millaiselle toimialalle rekisteröinti sopii
 - Toiminta ”standardin omaista”
 - Ympäristö vaikutukset tunnetaan hyvin
 - Kokemuksen perusteella asianosaisten vaikuttamistarve päätöksentekoon melko vähäinen (lupahakemuksiin jätetään vähän muistutuksia ja päätöksistä valitetaan harvoin)

REKISTERÖINTI

- Ei ole ennakkovalvontamenettely
 - ei sisällä viranomaisen hyväksyntää
 - Ei anna toiminnanharjoittajalle ”oikeutusta toimia”
- Lainmukaisuus varmistetaan jälkivalvonnalle
- Naapureilla ei mahdollisuutta tuoda näkemyksiään toiminnanharjoittajan tietoon
- Toiminnanharjoittajan on mahdotonta ennakoida tulevia haitankärsijöiden vaatimuksia

KOKEMUKSET REKISTERÖINTIMENETTELYSTÄ

- Melko työlästä
 - Rekisteröinti-ilmoitus edellyttää toiminnanharjoittajalta melkoisen määrän selvityksiä
 - Viranomaisen ei tarvitse järjestää kuulemista eikä kirjoittaa lupapäätöstä
- Toiminnan on täytettävä asetuksessa asetetut vaatimukset
 - Ei mahdollista joustamista (asetus sitovampi kuin lupamääräys)
 - Ei mahdollista paikallisten olosuhteiden huomioimista
 - Ei mahdollista toiminnanharjoittajan erikoisratkaisujen huomioimista

KOKEMUKSET REKISTERÖINTIMENETTELystä

- Rekisteröintimenettely ei tarkoita ympäristönsuojeluvaatimusten keventymistä
 - Normit saattavat olla tiukemmat kun lupaehdot
- Normien sitovuus tullut toiminnanharjoittajille ”yllätyksenä”
- Vaikutusperusteinen ympäristölupa silti mahdollinen
 - Vesistön pilaantuminen
 - Jätevesien vaikutus
 - Naapuruussuhdelain 17 §

VAIKUTUKSIA

- Lähtökohtana on, että toiminnanharjoittaja itse tietää toimialaa koskevan normin vaatimukset
- Jälkivalvonnan tarve lisääntyy
 - Viranomaisvaatimukset toiminnanharjoittajalle vasta kun toiminta on jo aloitettu
 - Valvontaviranomaisen puuttumistarve tarkoittaa lainvastaista tilannetta (hallintopakko ja tutkintapyyntö)
 - Osallistumisoikeuden puute voi lisätä vireillepanoja
- Hallinnollisen taakan keveneminen vs. taloudellinen vaikutus
 - Jälkivalvonnan vaatimukset saattaa olla kallista tai vaikeaa täyttää jälkikäteen, mutta ennen toiminnan aloittamista (esim. rakennusvaiheessa) helppoja toteuttaa

YMPÄRISTÖVALVONNAN TEHOSTAMINEN

- Valvontaviranomaisten resurssit eivät ole riittäviä tehokkaan valvonnan toteuttamiseen
- Valtion aluehallintouudistus – vaarantuiko ympäristövalvonnan riippumattomuus
- Valvontaviranomaiset eivät aina käytä käytettävissä olevia valvontakeinoja tehokkaasti – Talvivaara
- Suomessa ympäristörikoksista tehtyjen tutkintapyyntöjen määrä poikkeuksellisen alhainen – meillä asiat eivät kuitenkaan ole paremmin kuin esim. muissa pohjoismaissa

KEINOJA YMPÄRISTÖVALVONNAN TEHOSTAMISEEN

- Ympäristönsuojelulain uudistus
 - Selkeytetään määräyksiä
 - Edellytetään suunnitelmallista riskiperusteista valvontaa
 - Mahdollistetaan valvonnan maksullisuus
- Resursointi ja riippumattomuus
 - Selvitys valtion ympäristöhallinnon toteuttamisesta
 - Valvonnan maksullisuus
- Valvontatoimien tehostaminen
 - Laillisuusvalvontaoppaan uudistaminen
 - Laatutyö valtion viranomaisissa
 - Ympäristölupien valvontaohje 7.11.2012

MIKSI YMPÄRISTÖVALVONTA TULISI OLLA MAKSULLISTA?

- Valvontaresurssien turvaaminen
- Aiheuttamisperiaate
 - Pilaaja maksaa
- Terveysvalvonta, rakennusvalvonta ja maainesten oton valvonta on jo maksullista

VALVONTARESURSSIEN TURVAAMINEN

- Mikä vaarantaa ympäristövalvonnan resursseja?
 - Yleiset kustannussäästötavoitteet
 - Riippumattoman aseman vaarantuminen
 - Ennakkovalvontaan panostetaan jälkivalvonnan kustannuksella
- Valvonnan maksullisuus ratkaisuna
 - Kustannukset siirtyvät verovaroista toiminnanharjoittajille
 - Lisätulot mahdollistavat lisäresursoinnin
 - Valvonnasta saatavat tulot lisäävät riippumattomuutta
 - Mahdollistaa jälkivalvonnan tulostavoitteita vaarantamatta

VALVONTARESURSSIEN TURVAAMINEN : UHKAKUVIA

- Maksutulot syövät toiminnan muita määrärahoja
 - Lisätulot eivät siten mahdollista resurssien turvaamista
 - Uhkan välttäminen edellyttäisi maksutulojen kohdentuminen tarkkailua/valvontaa.

AIHEUTTAMISPERIAATE

- Lisäkustannuksia ympäristöluvanvaraisille ja rekisteröitäville laitoksille
 - Näiden menettelyjen piirissä olevat vs. muut toiminnanharjoittajat
- Hallintopakko toimista perittävät maksut kohdistuu kaikkiin toiminnanharjoittajiin
 - Toiminnanharjoittajasta riippuva
- Valvontamaksun suuruus riippuu toiminnanharjoittamisen laajuudesta, pilaantumisen vaarasta ja toiminnan sijoittumisesta
 - Alustava arvio sadoista euroista muutamiin tuhansiin – Voiko todella tällaisilla maksuilla olla merkitystä yritysten toimintaedellytyksiin?

KIITOS

www.ysvry.fi

Kuva: Mia Vaittinen

